

(z kapitoly Bankéřovo letní sídlo se zvolna probouzí /napsal Josef Pepson Snětivý/)

Hájčí dvůr (také Dvůr Háje či Angelovský dvorec podle prvního majitele, adresa Ke Konstruktivě 74) je dnes utopen v přírodní rezervaci Háje, v těsné blízkosti nákupní zóny podél Jeremiášovy ulice – ale jen málokterý nakupující tuší, jaká zajímavost se skrývá opodál. Tento rozsáhlý dvorec čtvercového půdorysu vlastnil ve třicátých letech 19. století průmyslník a bankéř Leopold Lämmel, první ředitel České spořitelny. Hájčí dvůr se stal jeho letním sídlem; a pro větší pohodlí zde roku 1836 nechal vpravo od vstupní brány postavit patrový letohrádek.

Kdeže tyhle časy jsou... Památková ochrana byla vyhlášena teprve roku 1987, a dlouho zůstávala jen na papíře. V nedávné době zde působila Nadace českého fondu umění, mimo jiné tu byly restaurovány sochy (leč na objekt jako takový se jaksi nedostalo...). Podle kusých zpráv se však Hájčího dvora domohli dědicové – a podle stavebního ruchu, který se tu projevoval během naší první návštěvy v květnu 2017, jsme doufali, že se Hájčí dvůr dočká celkové obnovy. Vypadalo to, jako by část měla být vyčleněna na rezidenční projekt. Proč ne... Areál nebyl bez osídlení a ostrahy, a tak jsem se – za pochybovačného dohledu staršího syna Pepína – vplížil jen na kraj dvora a vyfotil právě onen Lämmelův letohrádek, nad nímž se, zatím coby kostra, tyčila replika jedné ze dvou věžiček. A předsevzal jsem si sledovat, jak se Hájčí dvůr znovu zrodí do krásy.

Rekonstrukce započala v roce 2013, a jak jsme mohli vidět o šest let později, zdárně pokračuje (v porovnání se žalostným stavem na starších fotografiích jde doslova o zmrtvýchvstání). Potěšilo mě, že mansardová střecha z protisněhových bobrovek chvályhodně respektuje zajímavé a atypické prvky; jedná se o vyskládané úžlabí vikýřů či o takzvaná volská oka (tedy zakulacené vikýře).

Není pochyb, že se časem dostane na celý rozlehlý areál. Nepovažujme za důležité, za jak dlouho bude kompletně zrenovován – radujme se, že ho na rozdíl od jiných nepostihl zánik! Na rozhraní ulic Ke Konstruktivě a Hájčí se určitě vypravte, a spatříte tento „zázrak“ na vlastní oči. Ostatně i jinak jde, díky přírodní památce U Hájů, o příjemnou procházku dosud utajeným zákoutím Prahy 5.

A když už jsme došli tak daleko, přidám ještě něco, co do této knihy tematicky nepatří: kapli Nalezení svatého Kříže od Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Tento barokní skvost leží u železniční trati jen pár set metrů od Hájčího dvora; býval cílem poutníků, pak na dlouhá léta jen bezdomovců... a nyní snad opět poutníků.

(z kapitoly Tajemný hrad Vršovců /napsal Otomar Dvořák/)

První stavba, které si každý povšimne, je takzvaný Vršovický zámek. Stojí na kopci, jsou kolem něj terasy a vyhlídkové bašty. Bohužel vás musím zklamat, tahle novorenesanční stavba vznikla z továrny na výrobu hedvábí, kterou tady založil koncem 18. století italský podnikatel Giuseppe Rangheri, proto se jí také říká Rangherka. Všechny okolní svahy nechal osázet morušemi a pěstoval tu bource morušového. Bohužel, chladnější podnebí vzácnému motýlkovi příliš neshodilo, a výroba domácího hedvábí zkrachovala. Před Rangherim se v těchto místech nacházela viniční usedlost Špendlíkářka a kolem ní se pěstovala vinná réva. Ani tato stavba však nebyla příliš stará, patřila do období baroka.

Skutečnou památkou na dávnou osadu Vršovice je zdejší kostel. Na jeho místě stávala dle písemných záznamů již roku 1028 nevelká románská kaple, zasvěcená Maří Magdaléně, obdélníková stavbička na půdorysu 4 x 5 metrů, její oltář byl však kupodivu tvořen velkým plochým kamenem. Skoro se vtírá myšlenka o pohanském obětním stole... Kaple stála na významné křižovatce cest a kolem ní, jak bývalo tehdy běžné, se nacházel hřbitov. V roce

1374 byla kaplička přestavěna na gotický kostelík a nově zasvěcena sv. Mikuláši, ochránci rybářů a plavců. Je zajímavé, že dozor nad ní získal řád Německých rytířů, který po určitý čas vlastnil vršovický hospodářský dvůr.

Kde se tehdy mohlo nacházet šlechtické sídlo? V záznamech se hovoří o vodní tvrzi, zbudované na ostrově mezi rameny potoka Botiče. Pojdme se na ni podívat. Musíme sestoupit příkrým srázem, který býval kdysi členěný terasami s malebnými vesnickými chaloupkami, až na úpatí vrchu, k potoku, který je dnes veden hlubokým vyzděným korytem. Kdo by řekl, že na velkém parkovišti vedle proslulého stadionu fotbalového klubu Bohemians, v legendárním Ďolíčku, stojíme v místech někdejší rozsáhlé tvrze Vršovice? Nezbylo z ní vůbec nic. A přitom její zchátralé budovy stály na tomto místě ještě v roce 1988! Pravda, v té době byl zdejší hospodářský dvůr už dávno přestavěný na pivovar, ale v severovýchodním nároží areálu se dosud nacházela patrová renesanční budova, postavená v roce 1557 majiteli panství Granovskými z Granova. I ta byla bez milosti zbořena. Zůstaly jen její základy, ukryté dnes kdesi pod navážkami. Ve středověku byla tvrz dobře chráněna mokřinami, močály a bočním ramenem Botiče. Nedaleko se nacházel brod, jímž překračovala potok cesta do Kunratic. Bývalo zde sídlo Vršovců? Zdá se, že tahle možnost je reálná. Jenže...

Jenže nejvýznamnější dálková cesta vedla přece horem po návrší, protože bažinaté údolí Botiče bylo neschůdné. Křížovatka se nacházela u kostela, tam bylo strategické místo! Další záhada! Nezbyvá než se vrátit tam, kde už jsme jednou byli, a pátrat důkladněji.

Brzy nacházíme jedno velmi „podezřelé“ místo. Přímo naproti kostelu se tyčí monumentální průčelí secesní spořitelny, postavené počátkem 20. století. Co bylo na jejím místě předtím? A tady nás čeká takřka šokující překvapení. Za budovou spořitelny, za jejím obvykle nepřístupným vnitřním dvorem, se nachází dokonale ukrytý protáhlý skalní hřbet, oddělený na všech stranách sráznými roklemi. Přímo ideální místo ke stavbě hradu. Je doloženo, že při stavbě spořitelny narazili zedníci na staré zdivo, vystupující ze skály, a že museli zasypat podélnou prohlubeň, vypadající jako zbytek umělého příkopu.

Historik doktor Synek přišel s hypotézou, že právě na této skále, která dodnes vyčnívá nad terén ve vnitrobloku mezi ulicemi Košickou a Smolenskou, se nacházel původní hrad jménem Vršovice. Před připojením města Vršovic k Praze se ostatně ulice Smolenská jmenovala Pod starým hradem.

Nejlepší přístup k troskám hradu je ulicí Na Stráni, dobře viditelný je i z Havlíčkových sadů, od ulice Rybalkovy. Dochovaná původní zástavba (přízemní domky čp. 78 a 94) je pozůstatkem podhradí, kde bydleli sloužící, čp. 146 pak v základech skrývá jednu z původních hradních věží, které byly celkem čtyři a střežily bránu i obě západní nároží hradu. Objekt čp. 106 (poblíž ulice Borodinské) původně sloužil zřejmě jako předsunuté opevnění směrem k brodu.

Na vlastní skále pak stával palác, takzvaný Panský dům. Z něj jsou dnes patrné pouze nízké zídky, poničené navíc při neodborném archeologickém průzkumu, vedeném koncem 19. století při stavbě vršovické spořitelny, která nejspíš zabrala místo budovy, v níž poblíž brány sídlila vojenská posádka. Od východu, kde byl nejsnazší přístup k hradu, vedl dřevěný most před mohutný, místy až pět metrů hluboký příkop (v místech dnešní Moskevské ulice).

(z kapitoly Ticho léčí na Veleslavíně /napsal Josef Pepson Snětivý/)

V květnu 2017 jsem tedy poprvé vstoupil do oázy léčivého ticha, kam – doufejme – dlouhé prsty developerů nedosáhnou. V centru mé pozornosti se přirozeně ocitl sám zámeček, který mi svým barokním půvabem přívětivě kynul, už když jsem k němu Veleslavínskou přicházel.

Jeho počátky spadají do dávné minulosti – vždyť statek zde stojící je zmiňován už v zakládací listině nedalekého Břevnovského kláštera z roku 993!

V neblahém roce 1420 přešel do majetku pražského purkrabství. Kdy tu byl vybudován zámek, nevíme zcela přesně – snad mezi lety 1730 a 1750 a zřejmě podle plánů samotného Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Někteří tvrdí, že pro císařovnu Amálii Vilemínu Brunšvicko-Lüneburskou, manželku Josefa I.; nemám to ověřeno, a pokud tomu tak bylo, musel vzniknout před rokem 1742, kdy zemřela. Nepovažuji to však za pravděpodobné, vždyť jako císařovna-vdova vstoupila už roku 1719 do jednoho z vídeňských klášterů; kloním se k verzi, podle níž stavbu zadala tehdejší majitelka veleslavínského panství, E. M. šlechtična Oestérenová. Nejsem historik architektury, ale když vidím uměřenost, stylovou čistotu a vůbec krásu celého sídla, sám za sebe slovo „zřejmě“ v souvislosti s Dientzenhoferem vypouštím. Za pruského obléhání Prahy tu údajně pobýval Fridrich II.

Hospodářské budovy byly na konci 19. století zbořeny, naopak zámek dostal roku 1912 dvě krátká novobarokní křídla. Přístavba byla po mém soudu provedena velmi citlivě a půvab tohoto sídla nijak neumenšila – ba naopak. To už se ale začínala psát zdravotnická kapitola: o dva roky dříve získali zámek dva bratřenci, lékaři Leo Kosák a Oskar Fischer, a ti zde zřídili plicní sanatorium. Také tu bývalo sanatorium pro nervově choré – v podstatě internována tu byla koncem první světové války Charlotta Garrigue-Masaryková, po níž byla pojmenována i téměř odstraněná základní umělecká škola.

Jakmile byl vyhlášen „Protektorat Böhmen und Mähren“, přepsal Oskar Fischer, jenž byl židovského původu, svou polovinu na manželku, která naopak Židovka nebyla. S tím si však nacisté hlavu nelámali, a tak celý objekt jednoduše vyvlastnili pro „Auswaderungsfond für Böhmen und Mähren“. Následně celou transakci zakončili tím, že manžele Fischerovy donutili k uzavření nevýhodné kupní smlouvy. Oba už byli tou dobou v Terezíně, a tak jim toto bezpráví asi připadalo jen jako drobná komplikace.

Po válce požádal dědic Viktor Kosák o navrácení majetku, o který původní majitelé přišli zcela nemorálně a protiprávně. Jak to ovšem bylo v takových případech nikoli ojedinělé (a jak je tomu bohužel často i dnes), poválečná republika „velkého demokrata“ Beneše se k němu obrátila zády. A zámek v roce 1951 převzal jiný totalitní stát, teď už ten „náš“, československý. V návaznosti na původní určení místa zde sídlila pneumologická klinika (nedivil bych se, kdyby novodobí „protektori“ s klidným svědomím používali i vybavení, jež ze svých soukromých prostředků pořídili nešťastní lékaři Kosák a Fischer); ta byla posléze přemístěna do Fakultní nemocnice Motol.

Jak už jsem zmínil, sanatorium (komplexněji zaměřené) zde bývalo i donedávna – a po zběžné obhlídce mohu prohlásit, že jeho provozovatelé se o celý areál hezky starají (snad jen moderní sochy usazené před barokní zámek si mohli odpustit, to je však pouze nepatrná vada na kráse). Park je udržovaný a klidný (nepotkal jsem tu ani živáčka) – a skrývá další překvapení. Lehce omšelý, ale krásný je Pavilon I. (adresa U Zámku 139); ten má, stejně jako zámek, věžičku a stojí u východní zdi areálu. Ještě omšelejší, ale rovněž půvabný je Pavilon III. (U Zámku 84); najdete ho naopak u zdi západní. V posledních letech bohužel oba objekty vypadají čím dál hůř.

Zbytek hospodářských budov asi není příliš využíván, ovšem nechátrá, na některých prvcích (boční vstupní brána do parku, kde na sloupech stojí putti s kůzlaty, či bazének na terase za zámekem) zub času zahlodal, ale stále nás těší svou tichou krásou. A všude vegetace – většinou udržovaná, jinde trochu bujnější (průhled rostlinstvem a stromovím na zadní průčelí zámku je přepěkný); daří se jí tu dobře i díky dostatku vody z pramene Veleslavínského potoka, kterému se někdy říká Dejvický. Celý areál býval vklíněn mezi výstavbu asexuálních viladomů, železniční trať – a opuštěnou, zdevastovanou, přesto však až jakéhosi ne-zemského genia loci vyzařující bývalou teplárnu Veleslavín (postavenou paradoxně v těsném sousedství

plicní kliniky). Už to neplatí; ne že by snad viladomy zahanbeně ustoupily – z teplárny zůstaly jen nepatrné fragmenty.

Zbývá dopovědět, jak je to se zámečkem dnes. Stručně řečeno: v klidu být nemůže. Nájemní smlouva se sanatoriem vypršela koncem roku 2018. Celý areál je v majetku státu a měl jít do dražby. Ve dnech, kdy píšu tyto řádky (květen 2019), je však majitelem stále Česká republika, kterou reprezentuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Loňskou aukci, při níž byla vyvolávací cena stanovena na 382 milionů (šlo by tak o druhou nejdražší veřejnou dražbu v naší historii), totiž zarazil ministr kultury Antonín Staněk. Chválím ho za to, protože v případě takto cenných nemovitostí je třeba postupovat s maximální opatrností. Tím spíš, že zájem projevil Hlavní město Praha (a to jak jeho bývalé, tak i současné vedení), stejně jako Praha 6 (která by asi nepožadovala zámeček s parkem sama, pouze by zde nabízela zdravotní či sociální služby). V médiích vidíme klasické slovní šarvátky typu „kdo jedná v čím zájmu“, v nichž zaniká faktická informace, že do dubna 2019 proběhla čtyři výběrová řízení na nájemce, do nichž se nikdo nepřihlásil, v dubnu 2019 pak páté (musela být vyhlášena kvůli nemožnosti dražby, ke které chyběl – jak řečeno – souhlas ministerstva kultury).

Přiznávám, že se o tento nádherný a prastarý kousek Prahy 6 bojím. A že si (nejen v souvislosti s ním) často kladu otázku, zda všechno krásné nakonec nesežerou uniformní developerské projekty, řídicí se pouze ukazatelem ceny na metr čtvereční, a zda moji synové (kteří při první návštěvě v rozpacích utekli, když jsem stiskl zvonek) budou moct i po desítkách let obdivovat zámeček Veleslavín v jeho (neo)barokní noblese.

(z kapitoly „Dáblův hrad“ /napsal Otomar Dvořák/)

Možná se divíte, proč Faustův dům zařazujeme do knihy o neznámých hradech a zámcích. Má to svou logiku; jeho předchůdcem byla totiž tvrz, malý hrádek či opevněný dvorec s věžičkou a s arkýři opatřenými střílnami. Říkalo se mu Slavošovský dvůr a jeho úkolem bylo střežit významnou cestu, která přicházela od Týnského dvora a stoupala do návrší s prastarými mohylami, zvaného příznačně Moráň, až na skalní hřbet Skalku, korunovaný právě hrádkem Slavošovem. Přímo naproti hrádku, tam, kde je dnes klášter Na Slovanech, prý bývalo pohanské obětiště, nahrazené později křesťanským kostelíkem Kosmy a Damiána – což jsou mimochodem patroni lékárníků a léčitelů! Dochovala se legenda, že vrchol skály kdysi roztal ďábel sekerou, a vznikla tak trhlina, vlastně skalní rokle, skrze niž mohla cesta překonat ostrý hřeben a na druhé straně strmým spádem sestoupit ke Slupi, kde údajně stával kamenný sloup bohyně Morany. Poté pokračovala kolem Botiče, až nakonec vystoupala roklí jeho bočního přítoku přes posvátné prameniště na Jezerce a přes Pankráckou planinu obloukem k Vyšehradu.

Roku 1269 získal Slavošovský dvorec opavský vévoda Mikuláš, což byl levoboček krále Přemysla Otakara II. Nechal si ho přestavět v raně gotickém slohu na přepychový šlechtický palác, kterému se začalo říkat Opavský dům či palác.

V držení opavských vévodů zůstal skoro dvě staletí. Mezitím byl Karlem IV. začleněn do areálu Nového Města pražského, vedle něj vznikl Slovanský klášter – a před jeho průčelím, chráněným tehdy ještě věží, bránou a padacím mostem přes příkop, se pod návrším Moráň rozkládal rozlehlý Dobytcí trh. Mírně poškozen přečkal i husitské války. Husité ho jeho šlechtickým majitelům samozřejmě zabavili. Dosazený správce Petr byl přívržencem sirotčího vojska, takže opevněný palác byl ze msty napaden a zapálen při útoku panské jednoty na Nové Město, k čemuž došlo v roce 1434, těsně před osudnou bitvou u Lipan. Rok nato už opavští vévodové získali palác v „restituci“ zpátky. Postupně ho opravili v renesančním slohu.

Deset let poté přichází první zpráva o sepětí domu s tajnými vědami. Opavský vévoda Václav se velice zajímal o alchymii a v dopise z července roku 1444 se ptá správce svého pražského

paláce, novoměstského písaře Prokopa, jestli by mu mohl poslat některého ze svých tovaryšů, znalého alchymistického díla, aby mu pomohl vybudovat alchymistickou laboratoř „se všemi náležitostmi“ v hlavním vévodském sídle v Hradci u Opavy!

Nejproslulejším z mágů, žijících v tomto domě, se stal roku 1587 jeho nový majitel – anglický mystik, špion a podvodník Edward Kelley. Dvorní alchymista císaře Rudolfa II. vlastnil ještě jeden dům na Jánském vršku na Malé Straně, takže není jisté, ve kterém z nich měl svou laboratoř. Každopádně Opavský palác, k němuž přikoupil další pozemky v okolí a kde jeho oblíbená, i když nevlastní dcera Vestonie skládala pozoruhodné latinské verše, mu štěstí nepřinesl. Čtyři roky nato se jeho slavná kariéra sesypala jako domeček z karet. Po obvinění z podvodu byl zatažen do zinscenovaného souboje, v němž probodl kordem císařského písaře Hunklera, a protože císař souboje zakázal, byl na něj vydán zatykač. Stal se vězňem na Křivoklátě. Přes veškeré naléhání, prosby i tvrdé výslechy odmítal císaři prozradit tajný vzorec k výrobě kamene mudrců. Možná tu formulí ani neznal, chytil se do sítě vlastních podvodů a kejklířských triků. Pokusil se spustit z věže na provaze, ten se mu ale přetrhl, Kelley se zřítíl a přerazil si nohu, a to tak ošklivě, že mu musela být amputována. Krátce nato byl obviněn ze špionáže ve prospěch Polska – a už na něj čekala cela v mosteckém hradu Hněvíně. Požádal manželku, aby mu přinesla lék na bolesti, ale údajně to byl prudký jed. Vypil ho, a zemřel. Tak neslavně skončil slavný „čaroděj“! A o jeho bývalém domě začaly vzápětí kolovat podivné historiky...

Zlověstná pověst paláce byla utvrzována dalšími příhodami. Po Kelleyho smrti zde našel útočiště astrolog Jakub Krucinek se svými dvěma syny. A co se nestalo: mladší syn zavraždil staršího bratra kvůli pokladu, který prý našli v domě!

Dalším majitelem, který se možná o tajemnou pověst domu zasloužil mnohem více než Kelley, byl hrabě Ferdinand Antonín Mladota ze Solopysk (příslušníci tohoto rodu jsou psáni také „ze Solopisk“). Palác koupil roku 1721. Byl to vášnivý zájemce o přírodní jevy, fyziku a chemii. Často se z komínů valily různobarevné kouře a z nitra domu se ozývaly tak hrůzné zvuky, například sykot a kvílení, že se kolemjdoucí chodci zděšeně křížovali a přidávali do kroku.

Mladotův syn Josef se „povedl“ po otci. Více ho ovšem bavila mechanika; sestrojoval různé, natahovaným perem poháněné automaty, vymýšlel optické a elektrické hříčky a bavil se tím, že šokoval pozvané hosty: dveře se před nimi samy otvíraly, kamenná mořská panna je postříkala vodou, bronzový bubeník začal tlouct paličkami do bubnu, ze stropu náhle sjely železné schůdky a vynesly návštěvníky do horního patra, z kliky dveří sršely jiskry, a kdo na ni sáhl, dostal bolestivou ránu... Po Praze se začaly šířit řeči, že pan Mladota je čaroděj a že upsal duši ďáblu. Přezdívalo se mu „Faust“. V komoře měl prý černou misku, v níž se každé ráno objevila nová stříbrná mince. To se to vydělávalo!

Ty mince ovšem Mladotům nenosil ďábel, ale přinášela jim je jejich praktická mysl. Dokázali své znalosti zpeněžit. Pan Mladota prý přímo pod svým domem objevil ložisko drobnokrystalických solí, které se usazovaly na puklinách zvětralé břidlicové skály, těžil je a vyráběl z nich hned tři velmi oblíbené léky: břidlicovou vodu, olej a takzvanou „větrnou sůl“. Používaly se na kožní nemoci a revma. Štola, v níž břidličné soli těžil, dala patrně vzniknout pověstem o tajné chodbě, která prý vede z původních gotických sklepů Faustova domu do sousedního Emauzského kláštera a dokonce pod celým Karlovým náměstím až do Novoměstské radnice.

Faktem ovšem je, že sousední Emauzský klášter měl rozsáhlá sklepení a krypty a byl pod ulicí propojen s protilehlým kostelem sv. Jana Nepomuckého. Tyto podzemní prostory byly prý po válce zality betonem, aby se do nich nepropadaly tramvaje.

Barokní úpravy domu provedl slavný architekt František Maxmilián Kaňka. Mysteriózní doba baroka žila legendou o Faustovi, a tak se začalo tvrdit, že tenhle německý mág dokonal život právě tady. A dokonce se „přesně vědělo“, v které místnosti! V horním patře nárožního

arkýře se objevovaly na stěnách rezavé skvrny, jako by z kamenů prosakovala krev. Nebylo možné je zabít, po čase opět prosáky omítkou. Snad šlo o nějaké železité sloučeniny. Pro budovu se už od počátku 19. století běžně používal název Faustův dům.

Koncem 19. století, kdy v domě sídlil Ústav hluchoněmých, posílil pochmurnou pověst tohoto sídla Karl Jänig, administrátor sousedního kostela sv. Jana Nepomuckého, který měl ve Faustově domě byt. Byl to zvláštní podivín, posedlý fenoménem smrti; sbíral pohřební svícny, máry a věnce, na poličkách vystavoval lidské lebky, černě vymalované stěny pokryl náhrobními deskami s nápisy, za lustr mu sloužilo autentické břevno z šibenice s dolů visící oprátkou – a pod morbidním lustrem spával v ještě morbidnějším lůžku: oblečen na noc v bílém rubáši, uléhal do rakve vystlané černě povlečenou peřinou.

Mysterium Faustova domu bylo dovršeno těsně před koncem druhé světové války, 14. února 1945, při neblahém americkém bombardování Prahy. Tehdy dopadla na jeho střechu těžká zápalná puma, prorazila skrze patra až ke sklepu, ale nevybuchla. Kdyby byla explodovala, už by tato památka nestála! Podle pověsti nemůže Faustův dům vyhořet, neboť ho chrání sedm ďáblů v podobě černých koček. Puma však zanechala zubatý otvor ve stropě, jako by chtěla připomenout proslulou ďáblův díru.

Poškozený dům musel být nákladně zrekonstruován. Překvapení přinesl nárožní arkýř, jenž, jak se ukázalo po prozkoumání gotického zdiva v jeho základech, nahradil původní hradní věž. V jeho přízemní místnosti se pod omítkami uchovaly cenné renesanční nástěnné malby, zachycující laboratorní nástroje, misky, baňky, křivule a různé tajemné ornamenty a symboly. Patrně se zde nacházela nějaká laboratoř, ale spíše než alchymistická to byla apatyka, tedy výroba léků.

Pozoruhodné je i točité schodiště, jímž se vystupuje do horního patra věže. Ve stropě schodištní šachty byl nalezen dodatečně zazděný otvor. Neví se, k čemu mohl původně sloužit, ale je možné, že zadal podnět k pověsti o stropě, který prorazil ďábel. Podle tradice by se dole pod schodištěm měla nacházet zázračná studánka. Na tu výzkum nenarazil, snad byl skalní pramen později sveden do vyzděné studny na nádvoří. Zcela šokujícím nálezem byly však kostry sedmi koček, zazděných v základech domu!

Kupodivu se dodnes nachází v přízemí Faustova domu lékárna. Alchymistická tradice jako by symbolicky pokračovala přes propast věků.

(z kapitoly Zámek ve Vnoři se jen tak nevynoří /napsal Josef Pepson Snětivý/)

V předcházející kapitole, věnované Ctěnicím, jsem řekl, že počet tří zámků na „zámecké cestě“ mezi Ďáblicemi a Vnoři není konečný. Nevěříte? Nuže: budeme-li pokračovat Bohdanečskou dále na východ a odbočíme-li na křižovatce s Mladoboleslavskou doprava, ocitneme se zanedlouho u zámku Vnoř.

Tato městská část je ojedinělá tím, že navzdory nevelké rozloze skrývá dva zámky. Sloveso „skrývat“ je v tomto druhém případě namístě – zatímco Ctěnický zámek nás už zdálky vítal a zval ke vstupu, Vnořský, ležící nedaleko mírné zatáčky na adrese Mladoboleslavská čp. 38, nás vskutku nevitá a nezve. A pokud náhodou někoho zve, dotyčný vstupuje se smíšenými, ne-li přímo nepřijemnými pocity. Kdo by také pospíchal na policii...

Mrzí mě, že je celý – a pěkný! – Vnořský zámek uzavřen kvůli Policii České republiky. On za to ale přirozeně nemůže, pojďme si tedy o něm něco říct, stejně jako o obci samotné.

Ta je velmi stará, zmiňována je v roce 1088 v zakládací listině Vyšehradské kapituly (což se týká i mnoha dalších míst v této knize), ovšem její existence je ještě dávnější. Kromě dvou zámků zde nalezneme i pěkné náměstíčko s kostelem Povýšení svatého Kříže od Františka Maxmiliána Kaňky, působícího v černínských službách, sousoším svatého Jana Nepomuckého (z dílny samotného Františka Ignáce Platzera) a farou se špýcharem (na průčelí

fary si povšimněme pamětní desky, upomínající na počínající – a krutě potlačený – protikomunistický odboj). Stejně jako v Čakovících tu býval i cukrovar; čakovický byl zachráněn alespoň coby budova, zatímco vinořský byl roku 2009, navzdory snahám kulturních lidí, barbarsky zbourán (vím o něm i proto, že se má exmanželka v jeho – už tehdy zchátralém – areálu kdysi účastnila filmového natáčení). V klidném Vinořském parku, kdysi zámeckém a navazujícím na Satalickou bažantnici, se nacházejí pozůstatky slovanského hradiště V Obůrkách. A celou oblastí procházejí výklenkové kapličky poutní cesty z Prahy do Staré Boleslavi.

Ale zpět k zámku. Vystavěn byl v letech 1719-1723 podle projektu Františka Maxmiliána Kaňky. Není však jasné, zda tu už předtím nebyl půdorysně obdobný, ale nižší objekt z počátku 18. století (pokud ano, architektem by mohl být Giovanni Battista Alliprandi). Černínové tu sídlili až do roku 1918 (podle jiných zdrojů odešli o rok dříve) a poslední z nich, Ottokar Czernin, rakousko-uherský ministr zahraničí a rytíř Řádu zlatého rouna, na Vinořském zámku hostil mj. Františka Ferdinanda d'Este, císaře Viléma II. a arciknížete Karla.

Po vyhlášení republiky byl zámek nejprve zestátněn a pak předán řádu Anglických panen coby náhrada za jiné budovy v Praze, které jim byly zestátněním naopak odebrány. Do této doby se datuje i rozsáhlá rekonstrukce zámku, kterou v letech 1919-1920 provedl architekt Vondráček. Podle pana Tomáše Czernina, s nímž jsem to konzultoval, na zámku skutečně byly, avšak jen krátce, neboť jej od nich už v roce 1925 koupil vrchní ředitel Živnobanky Jindřich Bělohříbek. On i jeho dcera, která zahynula za druhé světové války, jsou pohřbeni v rodové hrobce Černínů na vinořském hřbitově (před lety opravené díky městské části).

Fatální pak bylo převzetí zámku Ministerstvem vnitra v roce 1952 – a my, milovníci památek, máme smůlu. Zblízka jsem mohl nafotit jen drobnou stavbičku před zámkem (zřejmě odsvěcená a prachbídými dveřmi ponížena kaple svatého Jana Nepomuckého). Obě křídla centrální budovy jsem zachytil jen z dálky a z ohradní zdi parku. I tak jsem se mohl pokochat pohledem na černínský erb na konkávně prohnutém dvoupatrovém průčelí, na sochařskou výzdobu ochozu nebo na nízkou věž s hodinami.

Uvnitř jsou prý pěkné interiéry. Přemýšlel jsem o rychlém vniknutí dovnitř, ale všudypřítomné nápisy „VSTUP PŘÍSNĚ ZAKÁZÁN!“ a pomyšlení na zabavený fotoaparát mě tentokrát odradily. Podle jiných prý bylo negativně vnímáno, ba snad i postihováno, dokonce fotografování zdálky. To se mně ovšem nestalo; nevšímala si mě ani ostraha, ba ani slepice na zanedbaném prostranství před vstupní branou.

Snad se tedy dočkáme dne, kdy budeme moci vstoupit, poznat zámeckou krásu zblízka a zakusit černínskou atmosféru!